

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

PAOLO MENGOZZI

prezentate la 5 aprilie 2011¹

1. Prezenta trimitere preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu între societatea germană Bayer CropScience AG (denumită în continuare „Bayer”), pe de o parte, și societatea olandeză Realchemie Nederland BV (denumită în continuare „Realchemie”), pe de altă parte, aflat pe rolul instanțelor germane. Bayer acuza Realchemie că a contrafăcut unul din brevetele sale. În cadrul acestei proceduri, instanța a obligat Realchemie să plătească o „amendă civilă” în sensul dreptului german. Dorind să execute această amendă civilă în Țările de Jos, Bayer a solicitat ca hotărârea prin care era aplicată amenda să fie recunoscută și executată în acest stat membru și a inițiat în acest sens o procedură de exequatur. Prima întrebare adresată de instanța de trimitere – olandeză – este dacă o asemenea amendă intră sub incidența materiei civile și comerciale în sensul articolului 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială².

intelectuală³ impune statelor membre să stabilească în sarcina părâtului cheltuieli de judecată mai mari decât în procedurile obișnuite în cadrul unei proceduri de exequatur prin care se urmărește recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în statul de origine care au ca obiect protecția unui drept de proprietate intelectuală.

I — Cadrul juridic*A — Dreptul Uniunii*

1. Regulamentul nr. 44/2001

2. În al doilea rând, instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă articolul 14 din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 referitoare la respectarea drepturilor de proprietate

3. Potrivit considerentului (2) al Regulamentului nr. 44/2001, acesta are ca obiectiv,

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74.

3 — JO L 195, p. 16, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56.

în special, „[a]doptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor [din] statele membre legate prin [acest] regulament”.

4. Considerentele (6) și (7) ale Regulamentului nr. 44/2001 prevăd:

„(6) Pentru atingerea obiectivului liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială este necesar și oportun ca normele care reglementează competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor să fie reglementate de un instrument juridic comunitar cu caracter imperativ și de aplicare directă.

(7) Domeniul de aplicare al prezentului regulament trebuie să includă toate aspectele importante de drept civil și comercial, cu excepția anumitor aspecte bine definite.”

5. Considerentele (16) și (17) ale Regulamentului nr. 44/2001 prevăd:

„(16) Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel comunitar justifică recunoașterea de plin drept a

hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură.

(17) În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. În acest sens, hotărârea de încuviințare a executării unei hotărâri trebuie să fie făcută practic automat în urma unor verificări pur formale ale documentelor furnizate, fără ca instanța să aibă posibilitatea de a invoca din oficiu unul dintre motivele de neexecutare prevăzute în prezentul regulament.”

6. Considerentul (19) al Regulamentului 44/2001 prevede că „[t]rebuie asigurată continuitatea între Convenția de la Bruxelles [din 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (denumită în continuare «Convenția de la Bruxelles»)⁴ și prezentul regulament, fiind necesar să se prevadă unele dispoziții tranzitorii în acest sens. Aceeași necesitate a continuității trebuie garantată cu privire la interpretarea Convenției de la Bruxelles de către Curte”.

7. Articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul 44/2001 prevede că „[p]rezentul regulament se aplică în materie civilă și comercială

4 — Versiune consolidată (JO 1998, C 27, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3).

indiferent de natura instanței. El nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă”.

8. Potrivit articolului 32 din Regulamentul 44/2001, „«[h]otărâre» înseamnă o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un stat membru, indiferent de denumirea acesteia, cum ar fi decizie, sentință, ordonanță sau mandat de executare, precum și stabilirea de către un grefier a cheltuielilor de judecată”.

9. Articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede că „[o] hotărâre nu este recunoscută dacă [...] actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat părâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră care să îi permită acestuia să își pregătească apărarea, dacă [a se citi «cu excepția cazului în care»] părâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă”.

10. Articolul 38 alineatul (1) din Regulamentul 44/2001 prevede că „[o] hotărâre pronunțată într-un stat membru și care este executorie în statul respectiv este pusă în executare într-un alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost declarată executorie în statul respectiv”.

11. Articolul 49 din Regulamentul 44/2001 prevede că „[h]otărârea străină prin care se dispune plata unor penalități cu titlu cominatoriu este executorie în statul membru solicitat numai dacă suma ce urmează să fie plătită a fost stabilită în mod definitiv de instanțe din statul membru de origine”.

2. Directiva 2004/48

12. Considerentul (3) al Directivei 2004/48 prevede că, „fără mijloace eficiente, în măsură să impună respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, inovația și creația sunt descurajate, iar investițiile reduse. Este deci necesar să se asigure ca dreptul material al proprietății intelectuale, care este astăzi reglementat pe larg de acquis-ul comunitar, să fie aplicat efectiv în Comunitate [...]”.

13. Considerentele (8), (9) și (10) ale Directivei 2004/48 prevăd:

„(8) Disparitățile care există între sistemele din statele membre în ceea ce privește mijloacele de a impune respectarea drepturilor de proprietate intelectuală sunt dăunătoare bunei funcționări a pieței interne și nu permit să se procedeze astfel încât drepturile de proprietate intelectuală să beneficieze de un nivel de protecție echivalent pe întreg teritoriul Comunității. Această situație nu este de natură să favorizeze libera circulație în cadrul pieței interne și nici să creeze un mediu favorabil unei concurențe sănătoase.

(9) [...] Apropierea legislațiilor în domeniu din statele membre este deci o condiție esențială pentru buna funcționare a pieței interne.

(10) Obiectivul prezentei directive constă în apropierea acestor legislații pentru a asigura un nivel de protecție ridicat, echivalent și omogen, al proprietății intelectuale în cadrul pieței interne.”

14. Considerentul (11) al Directivei 2004/48 menționează că „[p]rezența directivă nu urmărește să stabilească norme armonizate privind cooperarea judiciară, competența judecătorească, recunoașterea și punerea în executare a hotărârilor în materie civilă și comercială sau să reglementeze legea aplicabilă. Instrumentele comunitare care reglementează ca norme generale aceste domenii sunt, în principiu, aplicabile și proprietății intelectuale”.

15. Articolul 1 din Directiva 2004/48 prevede că aceasta „privește măsurile, procedurile și mijloacele de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală”.

16. Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2004/48 prevede că, „[f]ără a aduce atingere mijloacelor prevăzute sau care pot fi prevăzute prin legislația comunitară sau internă, în măsura în care aceste mijloace sunt [mai] favorabile titularilor drepturilor, măsurile, procedurile și mijloacele de reparație prevăzute prin prezenta directivă se aplică, în conformitate cu articolul 3, oricărei încălcări a drepturilor de proprietate intelectuală, prevăzute de

legislația comunitară și/sau legislația internă a statului membru în cauză”.

17. Articolul 14 din Directiva 2004/48, intitulat „Cheltuieli de judecată”, prevede că „[s]tatele membre asigură ca, în principiu, cheltuielile de judecată rezonabile și proporționale și celelalte cheltuieli făcute de partea care a obținut câștig de cauză să fie suportate de partea care a pierdut, în afară de cazul când principiul echității nu permite acest lucru”.

B — *Reglementarea germană*

18. Articolele 890 și 891 din Zivilprozessordnung (Codul de procedură civilă german, denumit în continuare „ZPO”) prevăd următoarele:

„Articolul 890

Executarea silită a unei obligații de a nu face

1. Dacă debitorul nu se conformează unei obligații de a nu face care îi incumbă, acesta va fi obligat, la cererea creditorului, de către instanța de prim grad de jurisdicție, fie la plata unei amenzi civile, iar în cazul imposibilității de plată, la o sancțiune privativă de libertate, fie la o sancțiune privativă de libertate având o durată maximă de șase luni. Amenda civilă nu poate depăși 250 000 de euro, iar sancțiunea privativă de libertate nu poate depăși doi ani în total.

2. Sancțiunea trebuie să fie precedată de un avertisment de natură cominatorie dat, la cerere, de instanța de prim grad de jurisdicție, dacă acesta nu apare deja în hotărârea prin care s-a stabilit obligația.
3. La cererea creditorului, debitorul poate de asemenea să fie obligat să constituie o garanție pentru orice prejudiciu ulterior care ar rezulta, într-un termen stabilit, din orice alt tip de încălcare.
2. [JBeitrO] se aplică și în cazul colectării creanțelor menționate la alineatul 1 de către autoritățile judiciare ale landurilor în măsura în care creanțele decurg din reglementări federale.”

C — Reglementarea olandeză

Articolul 891

Procedura, ascultarea debitorului, stabilirea cheltuielilor de judecată

Deciziile întemeiate pe articolele 887-890 sunt adoptate pe cale de ordonanță. [...]"

19. Articolul 1 din Justizbeitreibungsordnung (Regulamentul privind colectarea amenzilor judiciare, denumit în continuare „JBeitrO”) prevede:

„1. Colectarea următoarelor creanțe se face potrivit prezentului [JBeitrO] în măsura în care aceasta este de competența autorităților judiciare federale:

[...]

(3) amenzile civile și penalitățile cu titlu cominatoriu;

[...].

20. Din dosar rezultă că Regatul Țărilor de Jos a transpus în ordinea juridică internă articolul 14 din Directiva 2004/48 prin intermediul articolului 1019h din Codul de procedură civilă olandez. Potrivit instanței de trimitere, această dispoziție permite ca, în cauzele în care directiva este aplicabilă, partea care cade în pretenții să fie obligată la plata unor cheltuieli de judecată mai mari decât în procedurile obișnuite.

II — Acțiunea principală și întrebările preliminare

21. Litigiul principal opune Realchemie și Bayer în fața Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos) și are la origine o procedură inițiată anterior de Bayer în Germania.

22. La cererea formulată de Bayer în cadrul unei proceduri de măsuri provizorii, Landgericht Düsseldorf (Germania), printr-o

ordonanță din 19 decembrie 2005 (denumită în continuare „ordonanța de bază”), a interzis societății Realchemie, din motive de contrafacere a unui brevet, să importe, să dețină și să comercializeze anumite pesticide în Germania. Interdicția astfel pronunțată era însoțită de plata unor penalități cu titlu cominatoriu. În plus, Realchemie trebuia să comunice tranzacțiile comerciale referitoare la pesticidele avute în vedere, iar stocul său urma să fie pus sub sechestru judiciar. Ordonanța de bază mai prevedea obligarea societății Realchemie la plata cheltuielilor de judecată⁵.

23. În temeiul articolului 890 din ZPO, la 17 august 2006, Realchemie a fost obligată, la cererea societății Bayer, prin ordonanța pronunțată de Landgericht Düsseldorf, la plata unei amenzi așa-numite „civilă” de 20000 de euro, care trebuia achitată la casieria respectivei instanțe, pentru încălcarea interdicției stabilite prin ordonanța de bază. Ordonanța mai prevedea obligarea societății Realchemie la plata cheltuielilor de judecată⁶.

24. Printr-o nouă ordonanță, pronunțată la 6 octombrie 2006, Landgericht Düsseldorf a stabilit în sarcina societății Realchemie o penalitate cu titlu cominatoriu de 15000 de euro pentru a o determina să comunice tranzacțiile comerciale prevăzute în ordonanța de bază. În plus, Realchemie a fost obligată la plata

cheltuielilor de judecată aferente procedurii de aplicare a penalității cu titlu cominatoriu⁷.

25. Este cert că aceste șase hotărâri au fost comunicate societății Realchemie.

26. La 6 aprilie 2007, Bayer a sesizat judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii din cadrul rechtbank's-Hertogenbosch (Țările de Jos) pentru încuviințarea executării în Țările de Jos a tuturor celor șase hotărâri pronunțate de Landgericht Düsseldorf. Bayer a solicitat de asemenea ca Realchemie să fie obligată la plata cheltuielilor de judecată în această procedură. La 10 aprilie 2007, judecătorul menționat a admis cererea societății Bayer și a obligat Realchemie la plata cheltuielilor de judecată în cuantum de 482 de euro.

27. La 14 iunie 2007, Realchemie a formulat o acțiune în temeiul articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001, invocând motivul de refuz prevăzut la articolul 34 punctul 2 din respectivul regulament. Realchemie susținea că ordonanța de bază de aplicare a amenzii civile și ordonanța care a prevăzut o penalitate cu titlu cominatoriu nu pot fi recunoscute și executate într-un alt stat membru întrucât au fost pronunțate fără ca Realchemie să fi fost citată și fără dezbateri orale. În ceea ce privește hotărârile referitoare la cheltuielile de judecată, acestea nu pot fi nici recunoscute, nici executate, întrucât ele fac parte integrantă din cele trei ordonanțe menționate mai sus. În special cu privire la ordonanța de aplicare a amenzii civile, Realchemie a susținut că cererea

5 — Prin ordonanța din 29 august 2006, Landgericht Düsseldorf a stabilit cheltuielile de judecată la suma de 7 829,60 euro.

6 — Prin ordonanța din 19 septembrie 2006, Landgericht Düsseldorf a stabilit cheltuielile de judecată la suma de 898,60 euro.

7 — Prin ordonanța din 11 noiembrie 2006, Landgericht Düsseldorf a stabilit cheltuielile de judecată la suma de 852,40 euro.

de încuviințare a executării formulată de Bayer trebuia respinsă, deoarece amenda, care, în temeiul JBeitrO, este colectată din oficiu de autoritățile judiciare germane, nu revine societății Bayer, ci statului german.

28. La 26 februarie 2008, după ascultarea părților, secția civilă a rechtbank's-Hertogenbosch a respins acțiunea introdusă de Realchemie, a menținut hotărârea din 10 aprilie 2007 și a obligat Realchemie la plata cheltuielilor de judecată în cuantum de 1155 de euro. Rechtbank's-Hertogenbosch a considerat că, deși fuseseră adoptate la cererea unilaterală a Bayer, totuși cele trei ordonanțe în cauză reprezintă hotărâri în sensul articolului 32 din Regulamentul nr. 44/2001. În legătură cu ordonanța de aplicare a amenzii civile, rechtbank's-Hertogenbosch a statuat că faptul că suma de 20000 de euro trebuie plătită către Gerichtskasse, și anume casieriei Landgericht Düsseldorf, nu aduce atingere în niciun fel dreptului și interesului societății Bayer ca Realchemie să achite în mod efectiv amenda la respectiva casierie. Astfel, amenda are ca scop respectarea ordonanței de bază pronunțate în interesul părții care a avut câștig de cauză, adică Bayer. Aceasta din urmă are, așadar, interesul să urmărească executarea în Olanda a ordonanței prin care s-a stabilit amenda. În sfârșit, rechtbank's-Hertogenbosch a obligat Realchemie la plata cheltuielilor de judecată pe care le-a stabilit potrivit regimului comun, în pofida cererii societății Bayer de a se face aplicarea articolului 1019h din Codul de procedură civilă

olandez sau, cel puțin, a articolului 14 din Directiva 2004/48.

29. Întrucât hotărârea prin care a fost soluționată acțiunea introdusă în temeiul articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001 poate fi supusă recursului potrivit articolului 44 din respectivul regulament și anexei V la acesta, Realchemie a formulat recurs la Hoge Raad der Nederlanden, solicitând anularea hotărârii din 26 februarie 2008 pronunțate de rechtbank's-Hertogenbosch. Bayer a formulat recurs incident, solicitând respingerea recursului și obligarea Realchemie la plata cheltuielilor de judecată reale în temeiul articolului 14 din Directiva 2004/48 coroborat cu articolul 1019h din Codul de procedură civilă olandez.

30. Avocatul general de pe lângă Hoge Raad der Nederlanden a prezentat concluzii la 26 iunie 2009, solicitând instanței menționate ca, înainte de a se pronunța, să sesizeze Curtea.

31. În continuare, Hoge Raad der Nederlanden a identificat două aspecte cu privire la care este necesară interpretarea Curții.

32. Pe de o parte, în legătură cu ordonanța de aplicare a amenzii civile, instanța se întreabă dacă aceasta poate intra în sfera de aplicare materială a Regulamentului nr. 44/2001, având în vedere elementele de drept public

care o caracterizează. Astfel, respectiva amendă reprezintă sancțiunea pentru nerespectarea unei interdicții stabilite de instanță. Este aplicată de instanța germană la cererea unei părți private, dar trebuie achitată, după ce autoritățile judiciare au procedat la colectarea acesteia din oficiu, la casieria instanței, în favoarea statului german, iar nu în favoarea părții care a solicitat aplicarea amenzii.

33. Pe de altă parte, Hoge Raad der Nederlanden își exprimă îndoiala cu privire la aplicabilitatea articolului 14 din Directiva 2004/48 în litigiul principal. Dacă se poate considera că această directivă urmărește să garanteze respectarea efectivă a drepturilor de proprietate intelectuală și că recunoașterea și executarea unei hotărâri privind respectivele drepturi poate constitui un aspect al respectării lor efective, Directiva 2004/48 stabilește că măsurile, procedurile și mijloacele de reparație pe care le prevede se aplică oricărei atingeri aduse unui drept de proprietate intelectuală⁸. Or, procedura de exequatur, în măsura în care constă în verificarea de către instanță a îndeplinirii condițiilor referitoare la recunoaștere și la executare, nu ar intra în sfera de aplicare a directivei menționate.

34. Prin urmare, fiind confruntat cu o dificultate de interpretare a dreptului Uniunii, Hoge Raad der Nederlanden a hotărât să suspende judecarea cauzei și, prin intermediul deciziei

primite la grefa Curții la 21 octombrie 2009, să adreseze Curții, în temeiul articolului 234 CE, următoarele două întrebări preliminare:

„1) Noțiunea «materie civilă și comercială» prevăzută la articolul 1 din Regulamentul [nr. 44/2001] trebuie interpretată în sensul că regulamentul [menționat] se aplică și în privința recunoașterii și executării unei hotărâri de obligare la plata unei amenzi în temeiul articolului 890 din [ZPO]?

2) Articolul 14 din Directiva [2004/48] trebuie interpretat în sensul că se aplică și în privința unei proceduri de exequatur referitoare la:

a) o hotărâre pronunțată în alt stat membru cu privire la încălcarea unui drept de proprietate intelectuală;

b) o hotărâre pronunțată în alt stat membru prin care se impun penalități cu titlu cominatoriu sau se aplică o amendă pentru încălcarea unei interdicții de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală;

c) hotărâri de stabilire a cheltuielilor de judecată pronunțate în alt stat membru și întemeiate pe hotărârile avute în vedere la literele a) și b)?”

⁸ — A se vedea articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2004/48.

III — Procedura în fața Curții

35. Realchemie, guvernele olandez și german, precum și Comisia Europeană au prezentat observații scrise în fața Curții.

36. În cadrul ședinței, care a avut loc la 25 ianuarie 2011, au formulat observații orale Realchemie, guvernul german și Comisia.

IV — Analiză juridică

A — *Cu privire la prima întrebare*

37. După prezentarea unor observații preliminare, va fi examinat regimul juridic al amenziilor civile, astfel cum este aceasta reglementată în dreptul german, pentru ca ulterior să se analizeze, în lumina jurisprudenței Curții, elementele sale specifice.

1. Observații preliminare

38. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere dorește să afle dacă hotărârea pronunțată în Germania, prin care i-a fost aplicată o amendă civilă societății Realchemie în conformitate cu articolul 890 din ZPO, poate fi recunoscută și executată în Țările de Jos în temeiul Regulamentului nr. 44/2001. Curtea trebuie, așadar, să determine dacă o asemenea amendă intră sub incidența materiei civile și comerciale în sensul articolului 1 din respectivul regulament.

39. Cu titlu preliminar, dorim să formulăm două categorii de observații.

40. În primul rând, trebuie amintită continuitatea care există între Convenția de la Bruxelles și Regulamentul nr. 44/2001, astfel cum se arată în considerentul (19) al respectivului regulament⁹. În mod logic, Curtea a dedus că, „în măsura în care Regulamentul nr. 44/2001 înlocuiește, în relațiile dintre statele membre, Convenția de la Bruxelles, interpretarea dată de Curte în privința [dispozițiilor convenției] este de asemenea valabilă pentru [dispozițiile regulamentului] atunci când dispozițiile Convenției de la Bruxelles și cele ale Regulamentului nr. 44/2001 pot fi calificate ca fiind echivalente”¹⁰. Acesta este cazul și al articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001, a cărui redactare coincide cu aceea a articolului 1 din

⁹ — A se vedea punctul 6 din prezentele concluzii.

¹⁰ — Hotărârea din 23 aprilie 2009, Draka NK Cables și alții (C-167/08, Rep., p. I-3477, punctul 20).

Convenția de la Bruxelles. Jurisprudența dezvoltată pe baza convenției poate fi invocată, așadar, în mod util în cadrul prezentei trimiteri preliminare. La fel se întâmplă și cu diferitele rapoarte explicative elaborate în această materie¹¹.

geneza, la scopul și la structura respectivului regulament¹³.

2. Regimul juridic al amenzii civile în dreptul german

41. În al doilea rând, semnalăm faptul că articolul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 coroborat cu considerentul (7) al acestuia, care subliniază necesitatea de a se include în sfera de aplicare a regulamentului „toate aspectele importante de drept civil și comercial”, pledează în favoarea unei interpretări a respectivei materii care să cuprindă ceea ce constituie esența sa în conștiința statelor europene și în opinia europeană¹². Această „materie civilă și comercială” constituie, prin urmare, o noțiune autonomă de drept al Uniunii, distinctă de calificările naționale pe care fiecare stat membru le atribuie procedurilor și actelor judiciare care pot fi recunoscute și executate, și trebuie interpretată prin raportare la

42. Potrivit susținerilor concordante ale instanței de trimitere, ale Realchemie și ale guvernului german, amenda civilă prevăzută la articolul 890 din ZPO vizează executarea silită a unei obligații de a nu face, în sensul dreptului german, stabilită în prealabil prin hotărâre judecătorească. Dacă debitorul își încalcă obligația de a nu face, el trebuie să fie constrâns să respecte obligația inițială. Această constrângere este exercitată prin intermediul articolului 890 din ZPO, care instituie un „apel la ordine”. Acesta din urmă poate îmbrăca două forme: amenda civilă sau privarea de libertate. Rezultă de asemenea din respectivul articol 890 că instanța poate opta direct pentru privarea de libertate fără să recurgă în mod obligatoriu mai întâi la aplicarea unei amenzi civile.

11 — Cum ar fi Raportul J. Jenard referitor la Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1979, C 59, p. 54, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3) (denumit în continuare „Raportul Jenard”) și Raportul Dr. P. Schlosser privind Convenția din 9 octombrie 1978 referitoare la aderarea Regatului Danemarcei, a Irlandei și a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, precum și la protocolul privind interpretarea sa de către Curtea de Justiție (JO 1979, C 59, p. 71) (denumit în continuare „Raportul Schlosser”). Raportul explicativ al lui F. Pocar privind Convenția privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială semnată la Lugano la 30 octombrie 2007 (JO 2009, C 319, p. 1) (denumit în continuare „Raportul Pocar”) va fi de asemenea utilizat, întrucât Regulamentul nr. 44/2001 a stat la baza respectivei convenții.

12 — Hotărârea din 15 februarie 2007, Lechouritou și alții (C-292/05, Rep., p. I-1519, punctul 28).

43. Tot potrivit articolului 890 din ZPO, apelul la ordine se realizează la

13 — În legătură cu articolul 1 din Convenție, a se vedea Hotărârea din 14 octombrie 1976, LTU (29/76, Rec., p. 1541, punctul 3), Hotărârea din 16 decembrie 1980, Ruffer (814/79, Rec., p. 3807, punctul 7 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 21 aprilie 1993, Sonntag (C-172/91, Rec., p. I-1963, punctul 18); cu privire la regulamentul, a se vedea Hotărârea Draka NK Cables și alții, citată anterior (punctul 19 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 23 aprilie 2009, Falco Privatstiftung și Rabitsch (C-533/07, Rep., p. I-3327, punctul 20 și jurisprudența citată).

cererea creditorului. Apelul la ordine nu poate fi pronunțat decât dacă este precedat de un avertisment cu titlu cominatoriu prin care debitorul să fie atenționat cu privire la riscurile la care se expune în caz de nerespectare a obligației ce îi revine¹⁴. Dacă obligația este încălcată, instanța germană, după ce a fost sesizată de creditor și după ce l-a ascultat pe debitor¹⁵, poate pronunța apelul la ordine, care în speță a constat în obligarea Realchemie la plata unei amenzi civile de 20000 de euro pentru nerespectarea obligației care decurge din ordonanța de bază.

44. Respectiva amendă nu a putut fi, așadar, aplicată decât ca urmare a cererii formulate de Bayer. Însă aceasta nu este stabilită în favoarea sa. Amenda civilă trebuie plătită la casieria instanței pentru a reveni trezoreriei publice. Amenda se colectează din oficiu. Președintele instanței reprezintă organul de executare a acesteia¹⁶.

45. Realchemie adaugă, fără ca celelalte părți interesate să prezinte observații în această privință, că ordonanța de apel la ordine nu constituie, prin ea însăși, un titlu executoriu. Aceasta nu ar avea decât efect declaratoriu. Numai în situația în care amenda civilă ar face obiectul unui calcul al cheltuielilor cu procesul, care să menționeze creditorul, suma și termenele acordate, am fi în prezența

unui titlu executoriu, singurul care poate fi recunoscut și executat în statul solicitat¹⁷.

3. Apreciere juridică

a) Imposibilitatea utilizării criteriului întemeiat pe raportul dintre un litigiu principal și un litigiu accesoriu

46. Una din caracteristicile situației din acțiunea principală decurge din faptul că litigiul în cadrul căruia se înscrie adoptarea ordonanței de obligare la plata unei amenzi civile în Germania vizează măsuri provizorii.

47. În cazul acestor măsuri, atitudinea Curții a fost aceea de a afirma că, „întrucât măsurile provizorii sau de conservare pot proteja drepturi de natură extrem de variată, apartenența acestora la sfera de aplicare a convenției este determinată nu de natura lor proprie, ci de natura drepturilor a căror protecție o asigură”¹⁸.

14 — Din dosar rezultă că ordonanța de bază cuprinde într-adevăr acest avertisment de natură cominatorie adresat societății Realchemie.

15 — Articolul 891 din ZPO

16 — Articolul 1 alineatul 1 punctul 3 din JBeitrO.

17 — Din observațiile scrise prezentate de Realchemie reiese că instanța de executare a amenzi civile a emis un decont cu privire la cheltuieli la 23 august 2006.

18 — Hotărârea din 27 martie 1979, de Cavell (143/78, Rec., p. 1055, punctul 8), Hotărârea din 26 martie 1992, Reichert și Kockler (C-261/90, Rec., p. I-2149, punctul 32), precum și Hotărârea din 17 noiembrie 1998, Van Uden (C-391/95, Rec., p. I-7091, punctul 33).

48. În prezenta cauză, ordonanța de obligare la plata unei amenzi civile a fost adoptată în contextul unui litigiu „principal” referitor la luarea unor măsuri provizorii necesare pentru respectarea, cu titlu provizoriu, a unui drept de proprietate intelectuală, drept de natură evident civilă. Cum ordonanța de obligare la plata unei amenzi civile nu poate fi pronunțată în absența unei ordonanțe de bază, cea dintâi constituie accesoriul celei de a doua, iar existența primei depinde de existența celei de a doua. Natura civilă a ordonanței de bază ar determina natura ordonanței de obligare la plata unei amenzi civile. Astfel, așa cum sugerează guvernul german, pentru a răspunde la prima întrebare adresată, ar fi suficient să se verifice dacă ordonanța de bază poate fi recunoscută și executată în temeiul articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Întrucât chiar aceasta este situația, ordonanța de aplicare a amenzii civile ar intra de asemenea sub incidența materiei civile și comerciale.

49. Această propunere este atrăgătoare pentru că are meritul de a fi simplă și eficientă. Ea trebuie însă respinsă imediat, deoarece aplicarea criteriului întemeiat pe raportul dintre un litigiu principal și un litigiu accesoriu se lovește de un element semnificativ în cauza de față. Astfel, amenda civilă, după cum am arătat mai sus, este un apel la ordine în sensul dreptului german, dar nu constituie singura sa formă, dat fiind faptul că instanța germană are și posibilitatea de a pronunța o sancțiune privativă de libertate. Împins la paroxism, raționamentul propus ar putea conduce la concluzia că o sancțiune privativă de libertate intră în sfera de aplicare a articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001 atunci când este aplicată în cadrul unei acțiuni principale referitoare la măsuri provizorii adoptate pentru a pune capăt încălcării unui drept cu caracter

civil. Întrucât o asemenea situație este în mod evident exclusă, Curtea trebuie să adopte un alt criteriu în cadrul analizei sale.

b) Incidența amenzii civile asupra naturii raporturilor juridice dintre părțile în litigiu sau asupra obiectului litigiului

i) Orientările stabilite prin jurisprudența Curții

50. Întrucât criteriul specific elaborat de Curte în privința măsurilor provizorii nu este util în cazul prezentei trimeri preliminare, trebuie să ne referim la orientările generale pe care aceasta le-a stabilit în jurisprudența referitoare la articolul 1 din Convenția de la Bruxelles.

51. Din această jurisprudență constantă rezultă astfel că noțiunea „materie civilă și comercială” trebuie interpretată având în vedere faptul că „anumite categorii de hotărâri judecătorești trebuie excluse din sfera de aplicare a convenției ca urmare a elementelor care caracterizează natura raporturilor juridice dintre părțile în litigiu sau obiectul

acestui”¹⁹. Aceste două criterii – natura raporturilor juridice dintre părțile în litigiu și obiectul litigiului – au servit până acum la stabilirea limitei dintre, pe de o parte, litigiile care intră în sfera materiei civile și comerciale întrucât urmăresc să reglementeze un raport juridic de drept privat și, pe de altă parte, cele care privesc un raport de drept public.

52. În funcție de primul criteriu, Curtea a decis „să se identifice raportul juridic existent între părțile în litigiu și să se examineze temeiul și modalitățile de exercitare a acțiunii introduse”²⁰. Curtea a statuat astfel că raportul juridic dintre părțile unui litigiu este un raport de drept privat atunci când are ca părți doi particulari și în măsura în care partea care a intentat acțiunea a exercitat astfel o cale legală la care avea acces prin efectul subrogării legale prevăzute de o dispoziție de drept civil, fără ca această acțiune să implice exercitarea unor prerogative exorbitante în raport cu normele aplicabile în relațiile dintre particulari²¹. Curtea a statuat la fel în cazul unei acțiuni care nu era îndreptată împotriva unor comportamente sau a unor proceduri care

presupuneau manifestarea prerogativelor de autoritate publică de către una dintre părțile din litigiu, ci împotriva unor acte îndeplinite de particulari²².

53. În plus, simplul fapt că una dintre părțile în litigiu este un organism de drept public nu determină în mod automat excluderea litigiului din sfera de aplicare a Regulamentului nr. 44/2001. Numai în situația în care autoritatea publică, parte în litigiul cu un particular, acționează în exercitarea atribuțiilor de autoritate publică, respectivul litigiu va fi exclus din sfera de aplicare a regulamentului²³. Astfel, „manifestarea prerogativelor de autoritate publică de către una dintre părțile în litigiu, prin exercitarea de către aceasta a unor prerogative exorbitante în raport cu normele aplicabile în relațiile dintre particulari, exclude un asemenea litigiu din sfera materiei civile și comerciale în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul [...] nr. 44/2001”²⁴.

54. În ceea ce privește al doilea criteriu avut în vedere ca atare, remarcăm faptul că acesta face obiectul unei jurisprudențe mai puțin elaborate a Curții. În mod cu totul izolat și în contradicție cu jurisprudența sa anterioară, Curtea a statuat, într-o hotărâre pronunțată în 1991, că, „[p]entru a determina dacă un

19 — Hotărârea LTU, citată anterior (punctul 4), Hotărârea din 14 noiembrie 2002, Baten (C-271/00, Rec., p. I-10489, punctul 29), Hotărârea din 15 mai 2003, Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, Rec., p. I-4867, punctul 21), precum și Hotărârea Lechouritou și alții, citată anterior (punctul 30).

20 — Hotărârea din 5 februarie 2004, Frahuil (C-265/02, Rec., p. I-1543, punctul 20 și jurisprudența citată).

21 — *Ibidem* (punctul 21).

22 — Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostolides (C-420/07, Rep., p. I-3571, punctul 45).

23 — Hotărârile LTU (punctul 4), Rüffer (punctul 8), Sonntag, (punctul 20), Baten (punctul 30), Préservatrice foncière TIARD (punctul 22), Lechouritou și alții (punctul 31) și Apostolides (punctul 43), citate anterior.

24 — Hotărârile Lechouritou și alții (punctul 33 și jurisprudența citată) și Apostolides (punctul 44), citate anterior. Pentru o analiză sistematică a jurisprudenței Curții sub acest aspect, facem trimitere la Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Lechouritou și alții, citată anterior, și, mai exact, la punctul 37 și urm. din respectivele concluzii.

litigiu intră în sfera de aplicare a convenției [menționate], *numai* obiectul litigiului trebuie avut în vedere”²⁵. Această soluție nu a fost reiterată de atunci, iar Curtea s-a limitat ulterior să afirme că, „dacă, prin obiectul său, litigiul este exclus din sfera de aplicare a convenției, existența unei întrebări preliminare, cu privire la care instanța trebuie să se pronunțe pentru a soluționa litigiul, nu poate, oricare ar fi conținutul întrebării, să justifice aplicarea convenției”²⁶. În continuare, Curtea a reluat considerentul său de principiu care face referire atât la raportul juridic dintre părți, cât și la obiectul litigiului²⁷.

55. Astfel, trebuie verificat, având în vedere cele de mai sus, dacă a existat manifestarea vreunei prerogative de autoritate publică în cadrul procedurii în care s-a pronunțat ordonanța de obligare la plata unei amenzi civile, analizându-se natura raportului juridic dintre părți și obiectul litigiului.

ii) Aplicarea în prezenta cauză

56. Comisia a susținut, în esență, că ordonanța de obligare la plata unei amenzi

civile nu poate fi considerată în mod izolat, că părțile din procedura de bază și din cea în care a fost aplicată amenda civilă sunt identice, cu atât mai mult cu cât numai Bayer are calitatea de a declanșa procedura referitoare la respectiva amendă. Guvernul german a apreciat, la rândul său, că dreptul invocat este acela de a se respecta dreptul de proprietate intelectuală al lui Bayer și că nu decurge, așadar, dintr-un act propriu-zis de autoritate publică. În procedura în care s-a aplicat amenda civilă, statul german nu a făcut decât să sprijine creditorul în respectarea dreptului său, iar amenda confirmă dispoziția de încetare a încălcării. Din acest motiv, dreptul material avut în vedere în ordonanța de bază trebuie să determine natura litigiului.

57. Nu putem fi de acord cu această analiză.

58. Amenda civilă, astfel cum este reglementată și aplicată în dreptul german, cuprinde în același timp elemente de natură civilă, care țin de dreptul privat, și elemente de drept public. Această alcătuire eterogenă ne impune să examinăm fiecare dintre aceste elemente pentru a răspunde la întrebarea adresată.

59. Desigur, amenda civilă a fost aplicată în considerarea faptului că Realchemie nu s-a conformat obligațiilor care îi reveneau în temeiul ordonanței de bază. Cu siguranță, faptul că Realchemie se va conforma acelor obligații

25 — Hotărârea din 25 iulie 1991, Rich (C-190/89, Rec., p. I-3855, punctul 26). Sublinierea noastră.

26 — Hotărârea din 20 ianuarie 1994, Owens Bank (C-129/92, Rec., p. I-117, punctul 34).

27 — A se vedea jurisprudența citată la nota de subsol 19.

va contribui la realizarea unei protecții provizorii a dreptului de proprietate intelectuală al lui Bayer, singura parte, de altfel, care poate solicita instanței germane să aplice o amendă civilă.

unul represiv, invocând argumentul potrivit căruia, dacă aspectul preventiv ar predomina, atunci amenda civilă ar ține de materia civilă și comercială.

60. Totuși, nu putem ignora faptul că, având în vedere funcția și scopul urmărit de amenda civilă, beneficiarul său efectiv și modalitățile de colectare, aspectele de drept public apar ca fiind determinante și pledează pentru excluderea amenzii civile din materia civilă și comercială în sensul articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

61. În ceea ce privește funcția amenzii civile și scopul urmărit de aceasta, este, în opinia noastră, insuficient să ne oprim la concluzia potrivit căreia amenda nu urmărește alt scop decât cel referitor la protecția efectivă a dreptului recunoscut societății Bayer prin ordonanța de bază. Situația este, cu siguranță, mai ambiguă.

62. Amenda civilă este o măsură de constrângere care implică, în mod firesc, un aspect represiv. Părțile interesate au dezbătut mult timp cu privire la faptul dacă amenda civilă are în primul rând un caracter preventiv sau

63. În opinia noastră, trebuie să distingem două perioade: aspectul preventiv se manifestă pe toată durata cuprinsă între data pronunțării ordonanței de bază – care cuprinde avertismentul de natură cominatorie – și declanșarea procedurii care urmează să se finalizeze prin aplicarea amenzii. În acest interval, partea care a pierdut – Realchemie – cunoaște foarte bine riscurile la care se expune dacă nu se conformează obligațiilor impuse prin ordonanța de bază. Simpla existență a avertismentului de natură cominatorie poate fi suficientă pentru a-l descuraja pe debitor să încalce dispoziția adoptată. În schimb, în cazul în care respectivul debitor se face vinovat de o încălcare a dispozițiilor ordonanței de bază, este clar că aplicarea amenzii civile îmbracă atunci un caracter preponderent represiv. Pe de o parte, amenda civilă nu are ca funcție sau ca scop repararea prejudiciului suferit de Bayer și nici despăgubirea acestuia pentru încălcarea în continuare a dreptului său de proprietate intelectuală de către Realchemie în pofida somațiilor cuprinse în ordonanța de bază. Pe de altă parte, nu atât faptul că Realchemie a persistat în pretinsa²⁸ încălcare a dreptului societății Bayer este sancționat cu această ocazie. Dimpotrivă, instanța germană, aplicând amenda civilă, a sancționat tocmai încălcarea unei dispoziții emise de autoritățile judiciare, în speță, aceea

28 — Astfel, nu trebuie pierdut din vedere faptul că ordonanța de bază nu constituie decât o măsură provizorie, dispunând, așadar, cu titlu provizoriu cu privire la o încălcare pretinsă – dar nu încă dovedită întru totul – a unui drept de proprietate intelectuală săvârșită de Realchemie.

de a se conforma obligațiilor stabilite prin ordonanța de bază. Obiectul procedurii finalizate prin aplicarea amenzii îl constituie, așadar, sancționarea, în sens larg, a unei încălcări culpabile a unei interdicții stabilite de instanță. Prin urmare, nu se poate susține că trebuie să primeze criteriul dreptului material avut în vedere în ordonanța de bază, întrucât acest criteriu nu are nicio influență asupra aplicării amenzii civile: contează doar faptul că a fost încălcată o dispoziție de a face sau de a nu face pronunțată de o autoritate judiciară. Interesul privat se estompează, prin urmare, în favoarea interesului public reprezentat de respectarea hotărârilor judecătorești.

64. Din acest motiv, nu credem că este posibil să se susțină că natura raportului juridic dintre părțile în litigiu nu a fost modificată în cadrul procedurii în care a fost aplicată amenda față de procedura principală, în care a fost pronunțată ordonanța de bază. Desigur, Bayer este cea care trebuie să solicite aplicarea unei amenzi. Este adevărat că această sancțiune nu poate fi pronunțată decât atunci când interesul societății Bayer ca ordonanța de bază să fie respectată coincide cu interesul statului ca hotărârile judecătorești să fie executate. În temeiul legislației germane, partea care a obținut câștig de cauză în litigiul de bază va putea contribui la realizarea interesului public prin declanșarea procedurii referitoare la amendă, dar aceasta nu constituie decât o opțiune, iar instanța nu se poate sesiza din oficiu pentru a aplica amenda civilă. Această posibilitate nu reprezintă totuși

decât expresia caracterului mixt al amenzii civile și nu trebuie considerată ca fiind elementul determinant.

65. Astfel, odată ce a solicitat aplicarea amenzii civile, Bayer nu mai are niciun rol în cadrul procedurii, asupra căreia nu mai are nicio influență. Chiar dacă, la început, părți în procedura de bază au fost Realchemie și Bayer, în ceea ce privește procedura în care a fost aplicată amenda, litigiul nu mai vizează decât instanța și pe Realchemie, și anume autoritatea care a pronunțat hotărârea judecătorească și autorul încălcării respectivei hotărâri. În mod evident, litigiul s-a transformat dintr-un raport de drept privat propriu-zis – soluționarea litigiului de bază dintre Realchemie și Bayer – într-un raport care prezintă în mod indiscutabil elemente de drept public – și anume sancțiunea pentru neexecutarea unei hotărâri judecătorești.

66. Această analiză este confirmată de faptul că Bayer nu este beneficiarul amenzii civile, care trebuie plătită la casieria instanței în favoarea autorității publice. Colectarea amenzii civile ține de monopolul autorităților judiciare, cu excluderea oricărei intervenții a părții care a declanșat procedura. Combinația acestor elemente constituie dovada că executarea amenzii civile urmărește realizarea dreptului statului de a sancționa acțiunile sau inacțiunile contrare dispozițiilor stabilite, iar nu executarea dreptului pe care îl are

Bayer de a i se respecta dreptul de proprietate intelectuală.

reclamantului sau oricărei alte părți lezate în mod individual întră în sfera convenției”.

67. Fără a ajunge să pretindem că amenda civilă poate fi în totalitate asimilată unei măsuri de natură penală, considerăm că indicațiile cuprinse în Raportul Schlosser²⁹ pentru a clarifica distincția dintre dreptul civil și dreptul penal pot să ne ofere lămuriri în special pentru a ști ce atitudine trebuie adoptată într-un caz atât de ambiguu. La punctul 29 din raport se menționează că „procedurile și hotărârile penale de orice fel sunt excluse din sfera de aplicare a convenției. Acest principiu nu se aplică doar procedurii penale *stricto sensu*: celelalte proceduri represive aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor și a interdicțiilor care sunt de interes public nu țin nici ele de dreptul civil. Se poate dovedi destul de dificilă, în anumite cazuri, calificarea sancțiunilor cu caracter privat care sunt întâlnite sub diverse forme în numeroase sisteme de drept [...]. Dat fiind faptul că numeroase sisteme de drept permit reclamanților privați să intervină și într-o procedură penală publică, calitatea persoanei care a declanșat procedura nu poate fi utilizată drept criteriu de delimitare. Elementul determinant este acela dacă sancțiunea profită sau nu, în mod individual, reclamantului privat sau oricărei alte persoane private. Din acest motiv, hotărârile pronunțate de instanțele daneze pentru litigii de muncă prin care se acordă amenda

68. Aplicat la prezenta cauză, Raportul Schlosser confirmă abordarea noastră inițială. Suntem astfel în prezența unei proceduri de tip represiv aplicabile în cazul în care este încălcată o hotărâre. Criteriul referitor la persoana care a inițiat procedura trebuie considerat ca fiind secundar, elementul determinant fiind acela de a ști cui îi profită sancțiunea și dacă plata amenzii este efectuată în beneficiul reclamantului, parte privată. În cazul de față, dreptul de inițiativă îi aparține societății Bayer, dar nu se poate afirma că sancțiunea îi profită, deoarece amenda nu îi este achitată acesteia. Prin urmare, nu sunt întrunite toate condițiile pentru a putea considera că amenda civilă ține de materia civilă și comercială și, așadar, că intră în sfera de aplicare a Regulamentului nr. 44/2001.

c) Analiză comparată a amenzii civile și a penalității cu titlu cominatoriu în sensul articolului 49 din Regulamentul nr. 44/2001

69. Părțile interesate au puncte de vedere diferite și cu privire la faptul dacă amenda civilă poate fi considerată ca fiind o penalitate cu titlu cominatoriu în sensul articolului 49 din Regulamentul nr. 44/2001. În special, guvernul german consideră că analogia este întru totul posibilă, dat fiind faptul că, în dreptul

29 — Citat la nota de subsol 11.

german, penalitatea cu titlu cominatoriu și amenda civilă se confundă, întrucât ambele trebuie achitate în favoarea statului, iar însuși textul regulamentului nu distinge după cum penalitatea cu titlu cominatoriu este achitată statului sau unei părți private.

70. Se impune totuși constatarea că articolul 49 din respectivul regulament nu a consacrat conceptul german de penalitate cu titlu cominatoriu. În orice caz, așa se arată la punctul 213 din Raportul Schlosser, care definește penalitatea cu titlu cominatoriu ca fiind „[f]aptul că pârâtul este obligat să îndeplinească actul în cauză și, în același timp, să îi plătească reclamantului o anumită sumă în situația în care nu s-ar conforma. [...] Însă convenția nu răspunde la întrebarea dacă se poate trece la executare în cazul unei penalități cu titlu cominatoriu aplicate pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești, nu în favoarea părții care solicită executarea, ci în favoarea statului”. Astfel, chiar dacă Curtea ar considera că amenda civilă poate fi asimilată unei penalități cu titlu cominatoriu – lucru de care ne îndoim –, această constatare nu ar permite totuși să se răspundă la întrebare exclusiv pe baza articolului 49 din respectivul regulament, întrucât, potrivit Raportului Schlosser, legiuitorul Uniunii nu a înțeles să acopere astfel și situațiile în care penalitatea cu titlu cominatoriu sau o măsură asimilată acesteia este plătită în favoarea statului în cazul nerespectării unei hotărâri judecătorești.

71. În plus, Raportul Pocar³⁰ precizează că faptul de a nu include printre măsurile vizate de Regulamentul nr. 44/2001 penalitățile cu titlu cominatoriu plătite statului pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești nu este determinat de necunoașterea existenței unui asemenea mecanism, ci ține, dimpotrivă, de voința autorilor săi. Cu privire la articolul 49 din Regulamentul nr. 44/2001, respectivul raport amintește că „[s]-a subliniat că această dispoziție nu permite să se determine dacă privește sancțiunile pecuniare aplicate pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești și care nu îi revin creditorului, ci statului”³¹. Acesta mai precizează că, „[î]n cadrul lucrărilor de revizuire, s-a sugerat că ar fi util să se clarifice textul în acest sens. Grupul ad-hoc a decis totuși să nu modifice textul în sensul de a include în mod expres penalitățile cu titlu cominatoriu plătite unui stat, o hotărâre în favoarea unui stat fiind susceptibilă să îmbrace un caracter penal, astfel încât orice modificare în această materie ar risca să introducă un element penal într-o convenție referitoare la materii civile și comerciale. Dispoziția în cauză nu poate fi interpretată, așadar, ca incluzând penalitățile cu titlu cominatoriu plătite unui stat decât dacă natura civilă a acestora este evidentă și cu condiția ca executarea lor să fie solicitată de o parte privată la procedura prin care se solicită constatarea forței executorii a hotărârii, iar aceasta indiferent dacă penalitățile cu titlu cominatoriu sunt sau nu sunt destinate

30 — Citat la nota de subsol 11.

31 — Punctul 167 din raportul menționat.

unui stat”. Or, astfel cum am demonstrat, caracterul civil al amenzii, în sensul articolului 890 din ZPO, este departe de a fi evident.

4. Observații finale

72. În legătură cu amenda civilă, observăm de asemenea că penalitatea cu titlu cominatoriu, în sensul regulamentului – care trebuie, așadar, deosebită de noțiunea germană –, are ca scop să îl determine pe pârât să pună capăt atingerii aduse dreptului reclamantului. Dacă amenda civilă este stabilită sub forma unei sume fixe, penalitatea cu titlu cominatoriu constă în plata unei „sume pe zi de întârziere pentru a-l determina pe debitor să își execute obligațiile”³². În special, debitorul are posibilitatea de a evita plata penalității cu titlu cominatoriu dacă își îndeplinește obligațiile. La aplicarea amenzii civile, atitudinea ulterioară a debitorului nu are nicio influență: din momentul în care este aplicată, amenda civilă va trebui să fie plătită, indiferent dacă debitorul se conformează sau nu în final obligațiilor sale. Acesta este un element esențial care, având în vedere și observațiile din Raportul Schlosser, ar trebui să ne convingă de faptul că nu se poate răspunde la întrebarea adresată în lumina articolului 49 din Regulamentul nr. 44/2001.

73. Având în vedere toate cele de mai sus, propunem ca la prima întrebare să se răspundă că o hotărâre prin care debitorul unei obligații stabilite printr-o hotărâre judecătorească prealabilă este obligat, pentru motivul că nu s-a conformat acesteia, la cererea celeilalte părți în litigiu, să achite la casieria instanței o amendă denumită „civilă” în condițiile prevăzute de articolul 890 din ZPO nu intră sub incidența noțiunii „materie civilă și comercială” în sensul articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

74. În situația în care Curtea s-ar pronunța altfel, chiar dacă nu a fost sesizată de instanța de trimitere decât cu privire la aplicarea articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001, considerăm necesar ca aceasta să îi amintească respectivei instanțe că nu este suficient ca o hotărâre să intre în sfera materiei civile și comerciale pentru a fi recunoscută și executată în statul solicitat. Dimpotrivă, instanța de trimitere trebuie să se mai asigure și că hotărârea care face obiectul procedurii de exequatur a fost pronunțată, în statul de origine, cu respectarea dreptului la apărare, că aceasta este executorie și că partea care solicită recunoașterea și executarea sa în statul solicitat este o „parte interesată” în sensul articolului 38 din Regulamentul nr. 44/2001.

32 — Raportul Jenard, citat anterior (p. 54).

75. Cu privire la aceste trei aspecte, ne vom limita la a aminti elementele din dosar asupra cărora trebuie atrasă în mod special atenția instanței de trimitere.

76. În ceea ce privește respectarea dreptului la apărare, Curtea a statuat deja că „ansamblul dispozițiilor convenției [...] exprimă intenția de a asigura ca, în cadrul obiectivelor acesteia, procedurile finalizate prin hotărâri judecătorești să se desfășoare cu respectarea dreptului la apărare”³³. În această privință, Realchemie susține, în observațiile sale scrise, că ordonanța de bază a fost pronunțată în absența unei proceduri orale și a unei notificări prealabile. Ea nu ar fi avut, pe de altă parte, cunoștință de ordonanța de aplicare a amenzii decât după ce aceasta a fost pronunțată. Totuși, potrivit precizărilor făcute de guvernul german, articolul 891 din ZPO³⁴ impune ca debitorul să fie ascultat în prealabil atunci când instanța are în vedere ca, la cererea reclamantului, să aplice o amendă civilă în temeiul articolului 890 din ZPO.

77. În ceea ce privește caracterul executoriu al ordonanței prin care a fost aplicată amenda civilă, Realchemie a afirmat că aceasta nu constituie, prin ea însăși, un titlu executoriu

și că numai stabilirea cheltuielilor de judecată are această calitate, în special datorită faptului că ar menționa identitatea creditorului – autoritate publică –, spre deosebire de ordonanța menționată. Guvernul german, întrebând cu privire la acest aspect în ședință, nu a fost în măsură să furnizeze lămuriri Curții. Trebuie, așadar, să ne limităm a aminti că articolul 38 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede, în această privință, că numai hotărârile pronunțate într-un stat membru și care sunt executorii în acesta pot fi puse în executare într-un alt stat membru după ce au fost declarate executorii în acesta din urmă³⁵, lăsând instanței de trimitere sarcina de a aprecia caracterul executoriu al ordonanței în litigiu.

78. În sfârșit, chiar admitând că ordonanța de aplicare a amenzii are într-adevăr caracter executoriu în statul de origine, rămâne să se stabilească dacă Bayer poate cere executarea în statul solicitat, cu alte cuvinte, dacă este „parte interesată” în sensul articolului 38 din Regulamentul nr. 44/2001. Observăm că reglementarea germană pare să arate în mod clar că președintele instanței care a adoptat ordonanța este singurul organ de executare. Nu rezultă în mod clar din lectura dosarului dacă Bayer are

33 — Hotărârea din 13 iulie 1995, Hengst Import (C-474/93, Rec., p. I-2113, punctul 16 și jurisprudența citată).

34 — A se vedea punctul 18 din prezentele concluzii.

35 — Raportul Jenard arată că acest caracter executoriu „este o calitate a titlului a cărui executare se solicită potrivit dreptului statului în care a fost pronunțată hotărârea și [...] nu există niciun motiv pentru a conferi unei hotărâri străine drepturi de care nu se bucură în țara de origine” (p. 48). A se vedea de asemenea Hotărârea din 29 aprilie 1999, Coursier (C-267/97, Rec., p. I-2543, punctul 23), și Hotărârea Apostolides, citată anterior (punctul 66), care citează Raportul Jenard sub acest aspect.

dreptul, în Germania, să urmărească executarea ordonanței menționate în numele autorității judiciare. În aceste condiții, instanța de trimitere va trebui să aibă în vedere indicațiile furnizate de Raportul Jenard, potrivit cărora „expresia «la cererea oricărei părți interesate» implică faptul că dreptul de a solicita încuviințarea executării aparține oricărei persoane care se poate prevala de hotărâre în statul de origine”³⁶.

79. Având în vedere incertitudinile și ambiguitățile existente în dosar – care se explică prin faptul că instanța de trimitere a ales să își concentreze întrebarea asupra articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001 –, Curtea nu este în măsură să furnizeze răspunsuri definitive, dar va trebui să atragă atenția instanței de trimitere asupra acestor trei aspecte dacă ar concluziona, în pofida a ceea ce sugerăm, că hotărârea în litigiu intră în sfera materiei civile și comerciale în sensul articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

B — *Cu privire la a doua întrebare*

80. Prin recursul incident introdus la instanța de trimitere, Bayer a solicitat respingerea recursului declarat de Realchemie și obligarea acesteia din urmă la plata cheltuielilor

ășa-numite „reale” în sensul articolului 14 din Directiva 2004/48 coroborat cu articolul 1019h din Codul de procedură civilă olandez, destinat să îl transpună în ordinea juridică olandeză. Articolul 1019h prevede ca, în cauzele care intră în sfera de aplicare a Directivei 2004/48³⁷, partea care cade în pretenții să poată fi obligată la plata unor cheltuieli de judecată mai mari decât în cauzele obișnuite.

81. Prin intermediul celei de a doua întrebări adresate Curții, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă cheltuielile de judecată aferente unei proceduri de exequatur inițiate în Țările de Jos, în cursul căreia se solicită recunoașterea și executarea a șase hotărâri pronunțate în Germania în cadrul unui litigiu privind respectarea unui drept de proprietate intelectuală, intră în sfera de aplicare a articolului 14 din Directiva 2004/48, care obligă statele membre să garanteze că cheltuielile de judecată efectuate de partea care a obținut câștig de cauză sunt în principiu suportate de partea care a pierdut. Este vorba, așadar, despre a determina dacă o asemenea procedură de exequatur intră în sfera de aplicare a Directivei 2004/48.

82. Cu mult înainte de adoptarea Directivei 2004/48, Comunitatea încheiase Acordul privind aspectele legate de comerț ale

36 — Raportul Jenard, citat anterior (p. 49).

37 — Remarcăm faptul că dosarul nu cuprinde nicio informație cu privire la textul exact al acestei dispoziții din dreptul olandez și deci cu privire la diferența dintre obligarea la plata cheltuielilor de judecată obișnuite și obligarea la plata cheltuielilor de judecată astfel cum aceasta este reglementată de respectivul articol 1019h.

drepturilor de proprietate intelectuală³⁸, care prevede la articolul 41 că „membrii se asigură că legislația lor conține proceduri destinate a asigura protecția drepturilor de proprietate intelectuală [...] de o manieră care să permită o acțiune eficientă contra oricărui act care ar aduce atingere drepturilor de proprietate intelectuală [...]”. În scopul realizării obiectivului creșterii eficacității protecției drepturilor de proprietate intelectuală, articolul 45 din acordul menționat enunță principiul conform căruia autoritățile judiciare sunt competente să dispună făptuitorului să plătească titularului dreptului de proprietate intelectuală încalcat cheltuielile de judecată, în sens larg.

fie aplicat efectiv în Comunitate”⁴⁰. Întrucât disparitățile dintre statele membre diminuează conținutul acestuia⁴¹, această directivă urmărește să garanteze, prin apropierea legislațiilor în materie, respectarea drepturilor de proprietate intelectuală ale titularilor prin implementarea măsurilor, a procedurilor și a mijloacelor de reparație necesare în acest scop⁴². În sensul articolului 2 din directiva menționată, „măsurile, procedurile și mijloacele de reparație [...] se aplică [...] oricărei încălcări a drepturilor de proprietate intelectuală, prevăzute de legislația comunitară și/sau legislația internă a statului membru în cauză”. Tocmai pentru situația în care aceste măsuri, proceduri și mijloace de reparație sunt necesare pentru a asigura respectarea unui drept de proprietate intelectuală, Directiva 2004/48 prevede că „[s]tatele membre asigură ca cheltuielile de judecată rezonabile și proporționale și celelalte cheltuieli efectuate de către partea care a obținut câștig de cauză să fie suportate, în general, de către partea care a pierdut”⁴³.

83. Directiva 2004/48, astfel cum se arată în considerentele (4) și (5) ale acesteia, se înscrie pe linia obligațiilor internaționale ale Comunității care tocmai au fost prezentate. Recunoscând importanța protecției proprietății intelectuale pentru promovarea inovației și a creației, precum și pentru dezvoltarea ocupării forței de muncă și ameliorarea competitivității³⁹, legiuitorul Uniunii a constatat necesitatea „de a asigura ca dreptul material al proprietății intelectuale [...] să

84. Având în vedere că obiectivul urmărit de legiuitorul Uniunii este acela de a asigura o protecție sporită titularilor dreptului de proprietate intelectuală, ar fi posibil să se susțină că, întrucât litigiul din Germania dintre Bayer și Realchemie are ca obiect protecția unui

38 — Care constituie anexa 1 C a Acordului de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului, semnat la Marrakech la 15 aprilie 1994 și aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea în numele Comunității Europene, referitor la domeniile care intră în competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3).

39 — A se vedea considerentele (1) și (2) ale Directivei 2004/48.

40 — A se vedea considerentul (3) al Directivei 2004/48.

41 — A se vedea considerentele (7), (8) și (9) ale Directivei 2004/48.

42 — Articolul 1 din Directiva 2004/48.

43 — Articolul 14 din Directiva 2004/48.

drept de proprietate intelectuală, procedura de exequatur declanșată în Țările de Jos de către Bayer constituie un fel de prelungire a acestui litigiu și poate fi considerată că privește, și ea, o atingere adusă unui drept de proprietate intelectuală în sensul Directivei 2004/48, căreia Bayer urmărește să îi pună capăt prin recunoașterea caracterului executoriu al hotărârilor pronunțate în Germania. Ar fi vorba, prin urmare, despre o procedură care intră în sfera de aplicare a directivei menționate, iar articolul 14 ar fi, așadar, aplicabil.

85. Această abordare nu ne convinge însă, și aceasta din trei motive principale.

86. Primul este acela că nu credem că este posibil să se spună că obiectul unei proceduri de exequatur îl constituie, la drept vorbind, protecția vreunui drept material. Obiectul său este, dimpotrivă, reprezentat de verificarea îndeplinirii obiective a condițiilor necesare pentru recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești respective în statul solicitat. Aceasta constituie o etapă prealabilă fazei de executare și urmărește, în fapt, să

asigure protecția dreptului respectiv, inițiată în statul membru de origine.

87. Al doilea motiv este acela că articolul 14 din Directiva 2004/48 se justifică pe deplin prin natura specială a contenciosului referitor la drepturile de proprietate intelectuală. Comisia a arătat în observațiile sale scrise, în mod corect, în opinia noastră, că scopul articolului 14 este ca titularii de drepturi de proprietate intelectuală să nu fie descurajați să intenteze o acțiune din cauza cheltuielilor eventuale importante pe care le implică procedura. Caracterul efectiv al drepturilor de proprietate intelectuală presupune în mod firesc protecția lor pe cale judiciară. Prin instituirea măsurilor, a procedurilor și a mijloacelor de reparație necesare în acest scop, precum și prin afirmarea principiului potrivit căruia cheltuielile de judecată trebuie să fie suportate, în principiu, de partea care pierde, Directiva 2004/48 consacră condiții favorabile pentru ca justițiabilii care se pot prevala de acestea să intenteze acțiuni în justiție. Prin urmare, rațiunea de a fi a articolului 14 constă în specificul procedurilor și al mijloacelor de probă în domeniul proprietății intelectuale, cheltuielile aferente investigației sau expertizei putând să se dovedească foarte ridicate⁴⁴.

44 — Astfel cum a amintit Comisia în expunerea sa de motive: a se vedea Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului referitoare la măsurile și la procedurile prin care se urmărește asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală [COM(2003) 46 final] din 30 ianuarie 2003 (p. 9).

Or, cuantumul cheltuielilor efectuate în cadrul unei proceduri de exequatur nu este comparabil cu acela al cheltuielilor efectuate în cadrul unei proceduri având ca obiect constatarea unei încălcări a unui drept de proprietate intelectuală și nu ni se pare de natură să descurajeze o parte lezată să introducă o asemenea acțiune⁴⁵. Recunoașterea unui anumit specific pentru procedurile de exequatur care ar avea ca obiect hotărâri pronunțate într-un alt stat membru referitoare la un drept de proprietate intelectuală nu se justifică.

88. În al treilea rând, această interpretare este confirmată de precizarea din considerentul (11) al Directivei 2004/48, potrivit căruia aceasta „nu urmărește să stabilească norme armonizate privind cooperarea judiciară, competența judecătorească, recunoașterea și punerea în executare a hotărârilor în materie civilă și comercială sau să reglementeze legea aplicabilă. Instrumentele comunitare care reglementează ca norme generale aceste domenii sunt, în principiu, aplicabile și proprietății intelectuale”. Dacă directiva menționată nu urmărește să stabilească norme armonizate privind recunoașterea și punerea în executare a hotărârilor în materie civilă și comercială, ni se pare că aceasta nu poate, *a fortiori*, instaura o regulă generală care să reglementeze

obligarea la plata cheltuielilor de judecată în cadrul procedurii de exequatur.

89. Acest considerent (11) are în vedere ca Directiva 2004/48 să se aplice fără a aduce atingere Regulamentului nr. 44/2001. În sensul Regulamentului nr. 44/2001, această analiză trebuie să se limiteze la întrebarea dacă hotărârea privește o materie civilă și comercială. A considera că articolul 14 din directiva menționată impune o stabilire a cheltuielilor de judecată diferită atunci când este vorba despre recunoașterea și executarea unei hotărâri referitoare la o încălcare a unui drept de proprietate intelectuală implică, într-un fel sau altul, o examinare pe fond a respectivei hotărâri, ceea ce ar depăși cadrul unui simplu control cerut de articolul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Imperativul simplificării și al celerității procedurii de exequatur, astfel cum aceasta este reglementată prin Regulamentul 44/2001⁴⁶, ar fi de asemenea periclitat fără nicio justificare.

90. Având în vedere toate motivele expuse, propunem ca articolul 14 din Directiva 2004/48 să fie interpretat în sensul că nu se poate aplica în cadrul unei procedurii de exequatur care are ca obiect recunoașterea și executarea unor hotărâri referitoare la o încălcare a unui drept de proprietate intelectuală.

45 — Am dori, pe de altă parte, să remarcăm faptul că, în acțiunea principală, Realchemie a fost obligată la plata cheltuielilor de judecată aferente procedurii de exequatur, iar Bayer dorește să obțină obligarea la plata unor cheltuieli de judecată mai mari.

46 — Hotărârea Draka NK Cables și alții, citată anterior (punctele 26 și 30).

V — Concluzie

91. Având în vedere toate considerațiile precedente, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Hoge Raad der Nederlanden după cum urmează:

- „1) O hotărâre prin care debitorul unei obligații stabilite printr-o hotărâre judecătorească prealabilă este obligat, pentru motivul că nu s-a conformat acesteia, la cererea celeilalte părți, să achite la casieria instanței o amendă așa-numită «civilă» în condițiile prevăzute la articolul 890 din Zivilprozessordnung (Codul de procedură civilă german) nu intră în sfera noțiunii «materie civilă și comercială» în sensul articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

- 2) Articolul 14 din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 referitoare la respectarea drepturilor de proprietate intelectuală trebuie interpretat în sensul că nu este aplicabil în cadrul unei proceduri de exequatur care are ca obiect recunoașterea și executarea unor hotărâri referitoare la o încălcare a unui drept de proprietate intelectuală.”